

29.04.2013

Kj/34

§ 491

V Stj / Valtuutettu Hanna-Kaisa Siimeksen aloite paperittomien siirtolaisten terveystalvelujen turvaamisesta

Pöydälle 29.04.2013

HEL 2012-013136 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättäne esittää kaupunginvaltuustolle, että kaupunginvaltuusto päättäisi seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättäne katsoa valtuutettu Hanna-Kaisa Siimeksen aloitteen loppuun käsitelkyksi.

Esittelijä

Valtuutettu Hanna-Kaisa Siimes ja kuusi muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan selvityksen ja toimintaohjeiden laatimista paperittomien siirtolaisten välttämättömien terveystalvelujen turvaamisesta.

Kaupunginhallitus viittaa saatuihin lausuntoihin ja katsoo, että Suomessa tulisi sosiaali- ja terveystministeriön johdolla laatia yhtenäiset kansalliset ohjeet siitä, miten paperittomien hoito tulisi järjestää ja mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla. Nykytilanteessa lainsäädäntö ja kuntien ohjeistukset ovat niukkoja ja epämääräisiä, mikä jättää toimintayksikkökohtaisesti hoitavalle lääkyrille suuren harkintavallan päättää, millaista hoitoa paperittomille tarjotaan.

Kaikilla Suomessa oleskelevilla on oikeus saada kiireellistä hoitoa. Terveystenhuoltolain 50 §:n mukaan kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairausten vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauten pahenemista tai vamman vaikeutumista. Tarkempaa määrittelyä, mitkä sairaudet tähän ryhmään kuuluvat, ei ole.

Sosiaali- ja terveystointa johtava apulaiskaupunginjohtaja on alustavasti keskustellut aloitteessa esille otetuista terveystoimista sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa. Kaupunginhallitus katsoo, että yhteydenpitoa ministeriöön paperittomien siirtolaisten terveystoimista koskevien kansallisten ohjeiden laatimiseksi on tarpeen pikaisesti jatkaa.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Hanna-Kaisa Siimeksen aloite

Päätöshistoria

Talous- ja suunnittelukeskus 11.3.2013

HEL 2012-013136 T 00 00 03

Aloitteessa esitetään, että Helsingin kaupunki tekee selvityksen ja toimintaohjeet siitä, miten kaupunki pystyy turvaamaan paperittomille siirtolaisille oikeuden välttämättömiin terveystoimiin. Selvityksessä tulee huomioida erityisesti raskaana olevat naiset ja lapsipotilaat.

Suppeimmin paperittomat voitaisiin määritellä laittomasti Suomessa oleskeleviin henkilöihin. Paperittomilla voidaan tarkoittaa myös sellaisia Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole oikeutta käyttää julkisia terveystoimia asiakasmaksulain mukaisesti. Suurella osalla heistä on kuitenkin tarpeellisen hoidon kattava sairauskuluvakuutus (tai ovat muun vastaavan järjestelmän piirissä) jos hakeutuvat Suomessa hoitoon.

Toisaalta tilapäisesti Suomessa oleskelevat ulkomaalaiset, työttömät tai asunnottomat ulkomaalaiset, henkilöt, joiden perheenjäsenet eivät asu Suomessa, henkilöt, jotka asuvat toisessa maassa ja työskentelevät toisessa maassa, ulkomaalaiset opiskelijat ja turistit ovat sairausvakuutuksen ja kunnallisen terveydenhuollon ulkopuolella, mutta silti laillisesti Suomessa.

Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -hankkeessa määritellään Suomeen kohdistuvaa muuttoliikettä lähitulevaisuudessa ja linjataan maahanmuuttoa, kotoutumistoimia, työmarkkinoita ja korkeakouluja koskevia tavoitteita. Hanke on yksi hallitusohjelman kärkihankkeita.

29.04.2013

Kj/34

Maahanmuuton strategia laaditaan hallituksen hyväksyttäväksi keväällä 2013. Maahanmuuton tulevaisuus 2020- työryhmän ehdotuksessa todetaan mm. että selkeillä säännöksillä ja toimivalla paluujärjestelmällä on varmistettava se, että Suomeen ei synny ilman maassaolo-oikeutta oleskelevien ihmisten joukkoa.

Jos paperittomilla tarkoitetaan Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole oikeutta käyttää julkisia terveystalouksia asiakasmaksulain mukaisesti, mutta ovat muutoin laillisesti esimerkiksi turisteina maassa, on viime vuosina näkyvin paperittomien ryhmä Helsingissä ollut Itä-Euroopan romanit. Suurin osa Itä-Euroopan romaneista ei kuulu oman maansa sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, eivätkä näin ollen ole oikeutettuja Eurooppalaiseen sairaanhoitokorttiin, jonka turvin he saisivat oikeuden kiireelliseen hoitoon samalla asiakasmaksulla kuin vakituisesti Suomessa asuvat. Edellä mainittuun viitaten, talous- ja suunnittelukeskus katsoo, että valtion tulee ryhtyä toimiin romanikysymyksen hoitamiseksi EU:ssa ja Euroopan Neuvostossa sekä romanikerjäläisten lähtömaissa.

Talous- ja suunnittelukeskus toteaa, että koko Suomeen, ei vain Helsinkiin, tulisi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla luoda yhtenäiset kansalliset ohjeet siitä, miten paperittomien hoito tulisi järjestää ja mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla. Nykytilanteessa lainsäädäntö ja kuntien ohjeistukset ovat niukkoja ja epämääräisiä, mikä jättää hoitavalle lääkärille suuren harkintavallan päättäessään millaista hoitoa paperittomille tarjotaan. Asiasta on alustavasti keskusteltu sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Lisätiedot

Katja Rimpilä, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 26.02.2013 § 45

HEL 2012-013136 T 00 00 03

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

"Viimeisten vuosikymmenten aikana ihmisten liikkuvuus on lisääntynyt huomattavasti. Eräs liikkuvuuden tuoma haaste on terveystalouksien saatavuus. Kansallisvaltioiden rajat ylittävän matkustuksen seurauksena ei ole aina selvää, miten liikkuvan henkilön tarpeellisten terveystalouksien saatavuus turvataan.

Tässä yhteydessä paperittomilla tarkoitetaan Suomessa oleskelevia henkilöitä, joilla ei ole oikeutta käyttää julkisia terveyspalveluita asiakasmaksulain mukaisesti. Terveyspalveluiden saatavuus on ongelma vain pienelle osalle tästä ryhmästä, koska suurella osalla heistä on Suomessa annettavan tarpeellisen hoidon kattava sairauskuluvakuutus (tai ovat muun vastaavan järjestelmän piirissä). Suppeammin paperittomat voitaisiin määritellä laittomasti Suomessa oleskeleviin henkilöihin. Terveyspalveluiden saatavuuden ongelma on kuitenkin tätä ryhmää laajempi.

Suomessa on kaksi eri terveyspalveluita rahoittavaa julkista järjestelmää, joissa on toisistaan poikkeavat säännöt siitä, kuka Suomessa oleskeleva henkilö on niiden piirissä ja kuka ei. Nämä ovat sairausvakuutus ja kunnallinen terveydenhuolto. Lisäksi EU kansalaisten oikeutta terveyspalveluihin Suomessa säätelee EU:n lainsäädäntö. Turvapaikanhakijoille taataan terveydenhuolto erillisen lain mukaisesti.

Kummankin järjestelmän pääsääntö on se, että henkilö on järjestelmän piirissä, mikäli asuminen Suomessa voidaan katsoa vakinaiseksi. Laittomasti maassa oleskelevat ovat näiden järjestelmien ulkopuolella.

On useita erilaisia ihmisryhmiä, jotka ovat näiden järjestelmien ulkopuolella mutta silti laillisesti Suomessa. Järjestelmien ulkopuolella voivat olla mm. turistit, ulkomaalaiset opiskelijat, muut tilapäisesti Suomessa oleskelevat ulkomaalaiset, työttömät tai asunnottomat ulkomaalaiset, henkilöt joiden perheenjäsenet eivät asu Suomessa, henkilöt jotka asuvat toisessa maassa ja työskentelevät toisessa maassa.

Mikäli henkilö ei kuulu suomalaisen sairausvakuutuksen eikä kunnallisen terveydenhuollon piiriin, hän ei ole kuitenkaan täysin ilman terveydenhuoltoa. Kaikilla Suomessa oleskelevilla on oikeus kiireelliseen hoitoon. Terveydenhuoltolain 50 § mukaisesti kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn -alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voida siirtää ilman sairauden pahenemista tai vamman vaikeutumista. Tarkempaa määrittelyä siitä, mitkä sairaudet tähän ryhmään kuuluvat, ei ole. Näin ollen hoitavalla lääkärillä on tässä asiassa paljon harkintavaltaa ja eri toimintayksiköillä on tästä erilaisia tulkintoja.

Terveydenhuoltolaissa ei siis puhuta välttämättömästä, vaan kiireellisestä hoidosta ja nämä käsitteet eivät aina tarkoita samaa. Lääketieteellisesti on ongelmallista, että kaikille tarjottava hoito määritellään nykyisen kaltaisesti pelkästään kiireellisyyden mukaan eikä taudin vakavuusastetta ja tähän liittyvää hoidon välttämättömyyttä

huomioida. Näin esimerkiksi pienen haavan ompelu tai poskiontelotulehdus luokitellaan kiireelliseksi vaivaksi mutta ei esimerkiksi aikuistyyppin diabetesta, vaikka se on hoitamattomana huomattavasti merkittävämpi uhka potilaan terveydelle. Linjaukset siitä, mikä on välttämätöntä hoitoa, puuttuu.

EU-kansalaisia koskevan EY-asetuksen 883/2004 19 artiklan 1 kohdassa määritellään hoidon laajuus tilapäisen oleskelun aikana: toisesta EU/ETA-maasta tai Sveitsistä tulevalle ja hänen perheenjäsenillään on oikeus niihin luontoisetuuksiin, jotka tulevat lääketieteellisistä syistä välttämättömiksi oleskelun aikana ottaen huomioon etuuskien luonne ja oleskelun arvioitu kesto. Luontoisetuuksilla tarkoitetaan Suomen lainsäädännön mukaisia terveyden- ja sairaanhoitopalveluja. Oleskelulla tarkoitetaan tilapäistä oleskelua maassa. Hoito tulee antaa, jos se tulee välttämättömäksi aiotun oleskelun aikana. Myös maahan tultaessa henkilöllä ollut krooninen sairaus tulee hoitaa. Nimenomaan hoidettaviksi ja periaatteessa etukäteen hoitolaitokselle ilmoitettaviksi hoidoiksi on nimetty munuaisdialyysi ja happiterapia. Luettelo ei ole tyhjentävä. Myös seurantakäynnit ja tarkastukset saattavat kuulua annettavaan hoitoon, mikäli ne ovat välttämättömiä tehdä aiotun oleskelun aikana. Hoidon tulee olla sellaista, että potilas voi jatkaa oleskelua aiotun ajan. Joka tapauksessa potilaalle on annettava sellainen hoito, että hän voi matkustaa kotimaahansa. Hoidon tarpeellisuus perustuu lääketieteelliseen arvioon. Vastaanottotilanteessa menetellään niin kuin Suomessa asuvan kohdalla menetettäisiin hoitoon pääsyä arvioitaessa. Em. EY-asetus on huomioitu Helsingin terveystieteiden keskuksen pysyväisohjeessa vuodelta 2012.

Suomessa laittomasti maassa oleskelevia on suhteellisen vähän verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Tarkkaa tietoa lukumäärästä ei ole, mutta lukumääräksi on arvioitu 2000-3000 ja on oletettavissa, että näistä suurin osa oleskelee pääkaupunkiseudulla.

Viime vuosina näkyvin paperittomien ryhmä Helsingissä on ollut Itä-Euroopan romanit. Suurin osa Itä-Euroopan romaneista ei kuulu oman maansa sairausvakuutusjärjestelmän piiriin, eivätkä näin ollen ole oikeutettuja eurooppalaiseen sairaanhoitokorttiin, jonka turvin he saisivat oikeuden kiireelliseen hoitoon samalla asiakasmaksulla kuin vakituisesti Suomessa asuvat.

Keväällä 2011 Helsinkiin perustettiin em. väestöryhmille tarkoitettu vapaaehtoistyövoimalla toimiva Global Clinic. Klinikassa saa nimettömästi hoitoa yhtenä iltana viikossa. Potilaita on ollut pääsääntöisesti 5-10 viikossa. Suurin osa potilaiden vaivoista on ollut melko lieviä ja hoitunut oireenmukaisella hoidolla. Muutamalta potilaalla on epäilty vakavia sairauksia ja heitä on lähetetty päivystyksellisesti

29.04.2013

Kj/34

jatkotutkimuksiin Helsingin tai HUS:n sairaaloihin. Tuberkuloosiepäilyjä varten on sovittu toimivaksi osoittautunut hoitoketju Global Clinicin ja Helsingin julkisen terveydenhuollon välille.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan näkemyksen mukaan koko Suomeen, ei vain Helsinkiin, tulisi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla luoda yhtenäiset kansalliset ohjeet siitä, miten paperittomien hoito tulisi järjestää ja mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan välttämättömällä hoidolla. Nykytilanteessa lainsäädäntö ja kuntien ohjeistukset ovat niukkoja ja epämääräisiä, mikä jättää hoitavalle lääkärille suuren harkintavallan päättäessään millaista hoitoa paperittomille tarjotaan. Asiasta on alustavasti keskusteltu sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että paperittomien terveydenhuollon järjestämiseen ryhdyttäisiin välittömästi, viimeistään vuoden 2013 aikana, kaupungin omin toimenpitein Global Clinicin työntekijöitä ja sosiaali- ja terveysministeriötä konsultoiden. Terveyspalvelujen järjestämisen lähtökohtana ovat kansainväliset ihmisoikeudet, joihin Suomikin on sitoutunut.

Terveysvaikutusten arviointi

Paperittomat henkilöt muodostavat erityisen haavoittuvan väestöryhmän, jonka riittävien terveyspalveluiden järjestäminen parantaa merkittävästi tämän väestöryhmän terveyttä."

Käsittely

26.02.2013 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan edellä oleva päätös syntyi jäljempänä ilmenevän äänestyksen jälkeen.

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Nordströmin esittämän ja jäsen Muhammedin kannattaman vastaehdotuksen äänin 7 (Nordström, Muhammed, Anttila, Kajos, Malinen, Riittinen ja Vuorjoki,) - 6 (Asko-Seljavaara, Brettschneider, Hursti, Muurinen, Nurmela ja Vuorinen), jonka mukaan lausuntoon lisätään seuraava kappale: "Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että paperittomien terveydenhuollon järjestämiseen ryhdyttäisiin välittömästi, viimeistään vuoden 2013 aikana, kaupungin omin toimenpitein Global Clinicin työntekijöitä ja sosiaali- ja terveysministeriötä konsultoiden. Terveyspalvelujen järjestämisen lähtökohtana ovat kansainväliset ihmisoikeudet, joihin Suomikin on sitoutunut."

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

29.04.2013

Kj/34

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoyli lääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
hallintokeskus@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/hallintokeskus>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566